

Stiftelsen Novalis

christer.ohman@novalisgymnasiet.se

2023-03-23

1 (21)

Dnr-2022:9720

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning av
Novalisgymnasiets gymnasiesärskola
i Södertälje kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av Novalisgymnasiets gymnasiesärskola avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Lösanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fem områden. Inom varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier hos Novalisgymnasiets gymnasiesärskola uppfylls i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling och skapar en ändamålsenlig organisation, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn i sin uppföljning och analys av gymnasiesärskolan även omfattar undervisningens genomförande och lärares förutsättningar, för att kunna sätta in träffsäkra förbättringsåtgärder för undervisningen.

Undervisning

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att utvecklas så långt som möjligt, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn tillsammans med lärarna utformar undervisningen så att den ligger på en för eleverna anpassad och lämplig nivå som möjliggör för eleverna att utvecklas så långt som möjligt.

Social gemenskap, aktivt deltagande och trygghet

Skolan arbetar i hög utsträckning för att eleverna ska delta i samhällslivet och uppleva trygghet.

Bedömning och betyg

Skolan bedriver i flera delar ett kontinuerligt bedömningsarbete i syfte att stärka elevernas kunskapsutveckling och höja lärarnas bedömarkompetens, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn leder och organiserar tillfällen för att samtliga lärare ska få möjlighet att sätta sig in i styrdokumentet för gymnasiesärskolan i syfte att utveckla sin bedömarkompetens, öka samsynen kring betygskriteriernas och kravnivåernas innebörd, och utveckla undervisningen efter detta.

Huvudmannens styrning och stöd

Huvudmannen stödjer i hög utsträckning skolenhetens arbete med att ge eleverna en god och likvärdig utbildning.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **2023-12-31** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån identifierade utvecklingsområden och resultatet av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redovisningen skickas via e-post till skolinspektionen@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2022:9720) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömning för respektive område.

Rektors ledarskap

Författningsstöd

Gymnasiesärskola:

Utbildningens utformning och syfte: 1 kap. 4, 5, 9 - 10 §§ skollagen (2010:800).

Rektors pedagogiska ansvar och ansvar för inre organisation samt för personalen: 2 kap. 9 - 10 och 34 §§ skollagen.

Systematiskt kvalitetsarbete enhetsnivå: 4 kap. 4–7 §§ skollagen.

Rektorns ansvar för att tillhandahålla flexibel, tidsenlig och tillgänglig utbildning: 18 kap. 2-3, 8 och 17, 19 a och 22 §§ och 19 kap. 15 § skollagen.

Läroplan för gymnasiesärskolan (Lgys), 1 Skolans värdegrund och uppgifter, 2

Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Kunskaper och 2.6 Rektorns ansvar.

Skolinspektionens bedömning

Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling och skapar en ändamålsenlig organisation, men utvecklingsområden finns.

Sammanfattande motivering

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är att rektorn löpande följer upp gymnasiesärelavernas kunskapsresultat och deras trygghet och trivsel, men inte skapar sig en bredare bild av undervisningens genomförande och kvalitet eller om mål och syfte med utbildningen uppnås. Rektorns analys av resultaten leder heller inte till ett utvecklingsarbete som omfattar förbättringsåtgärder specifikt riktade mot gymnasiesärskolan. Rektorn leder och organiserar i övrigt för en flexibel och tillgänglig lärmiljö.

Motivering

Rektorn följer upp undervisningens resultat men inte dess genomförande och syfte

Granskningen visar att rektorn skapar sig en god bild av elevernas progression, men fokuserar mer på resultaten än på undervisningens genomförande och om syftet med utbildningen uppfylls. Det framkommer av granskningen att rektorn skapar sig en god bild av nuläget i verksamheten genom att delta på möten där skolans lärare planerar veckan, har elevvårdskonferens, pedagogisk kompetensutveckling, mentorsmöte eller annat enligt ett fastställt schema. Under elevvårdskonferenserna, där elevhälsan varje

vecka träffar samtliga lärare, följs elevernas individuella studieplaner upp och eventuella behov av anpassningar eller andra insatser kopplade till elevernas sociala situation eller studiesituation diskuteras. I dessa möten lyfts även eleverna som läser enligt gymnasiesärskolans kursplaner, och rektorn följer därmed deras progression och tar del av deras resultat. Vidare deltar rektorn i uppföljningsmöten tillsammans med utbildningsansvariga från elevernas hemkommuner, och följer upp undersökningar om trygghet och trivsel för gymnasiesärskolans elever.

Det framgår vidare av granskningen att rektorn inte självständigt följer upp undervisningens genomförande genom exempelvis lektionsobservationer, även om rektorn ofta rör sig runt i skolans lokaler. I intervju lyfter rektorn att det finns en risk för att lärarna inte alltid tänker på att gymnasiesärskolans elever läser efter en egen läroplan eftersom att gymnasiesärskolans elever är få till antal och integrerade i gymnasieskolan som har en specialpedagogisk profil. Rektorn uttrycker i intervju att hen har stor tillit till sin personal och har förtroende för att lärarna anpassar undervisningen. Rektorn säger vidare att hen förutsätter att eleverna får arbeta tillsammans och lära av varandra då lärande bör ske tillsammans, och uppger att eleverna har anpassat material i alla ämnen och att lärarna har förmåga att anpassa undervisningen. Det framgår dock av Skolinspektionens lektionsobservationer att eleverna på gymnasiesärskolan inte alltid ges anpassat material eller anpassat stöd efter deras intellektuella funktionsnedsättning, samt att eleverna i hög utsträckning arbetar enskilt.

Av granskningen framkommer att rektorns systematiska kvalitetsarbete är gemensamt för både gymnasieskolan och gymnasiesärskolan, och där framgår inte vilken analys rektorn gör av gymnasiesärskolans måluppfyllelse och kvalitet, eller vilka utvecklingsbehov gymnasiesärskolan har. Rektorn säger i intervju att hen vid elevvårdskonferenserna undersöker vad som fungerar och varför det inte fungerat i vissa ämnen för enskilda elever.

Eftersom rektorn i begränsad omfattning skapar sig en självständig bild av genomförandet av gymnasiesärskolans undervisning för att kunna bedöma undervisningens kvalitet och sätta in träffsäkra utvecklingsåtgärder så bedömer Skolinspektionen att ett sådant arbete behöver utvecklas. Detta beskrivs vidare under "Identifierat utvecklingsområde".

Rektorn organiserar för en tillgänglig och flexibel lärmiljö

Granskningen visar att rektorn leder och organiserar för en tillgänglig lärmiljö och en flexibel utbildning. Det framkommer av granskningen att rektorn har skapat goda

förutsättningar för flexibilitet genom att gymnasiesärskolans elever integreras i gymnasieskolan i flera ämnen, och en elev på gymnasiesärskolan läser i dagsläget kurser både enligt gymnasieskolans och gymnasiesärskolans kursplaner. Rektorn visar god medvetenhet om vikten av en tillgänglig lärmiljö, och arbetar aktivt för att ett inkluderande förhållningssätt ska präglade undervisningen och skolans aktiviteter utanför lektionstid.

Av granskningen framgår vidare att rektorn skapar förutsättningar för lärarna ta del av kompetensutveckling som dock i första hand utgår ifrån upplevda behov på gymnasieskolan. Lärarna har under det senaste året fördjupat sig inom områden som lässtrategier, språkstörningar och psykisk ohälsa. Rektorn organiserar vidare för att lärarna ska planera sin undervisning efter styrdokumentet och för att skapa gemensamma rutiner för återkoppling till eleverna kring deras progression. Av granskningen framgår dock att lärarna inte haft någon kompetensutveckling om vad intellektuell funktionsnedsättning innebär eller om vilka hjälpmedel som kan användas i undervisningen för att stödja elever med intellektuell funktionsnedsättning i deras inlärnin och förmåga att arbeta självständigt.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer

Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn i sin uppföljning och analys av gymnasiesärskolan även omfattar undervisningens genomförande och lärares förutsättningar, för att kunna sätta in träffsäkra förbättringsåtgärder för undervisningen.

Granskningen visar att rektorns uppföljning inte bygger på en självständig bild av undervisningens genomförande eller på en bedömning av om syftet med utbildningen för gymnasiesärskolan har uppnåtts. Enligt Skollagen så är syftet med utbildningen i gymnasiesärskolan att den ska främja social gemenskap och utveckla elevernas förmåga att självständigt och tillsammans med andra tillägna sig, fördjupa och tillämpa kunskaper¹. Skolinspektionens observationer visar att de allmänna anpassningar som görs på skolan i enlighet med skolans specialpedagogiska profil inte alltid stärker elevernas förmåga att arbeta självständigt, uppfyller deras behov av anpassat material

¹ 18 kap. 2§ skollagen (2010:800)

eller främjar deras lärande tillsammans med andra. Den uppföljning som görs inom ramen för rektorns systematiska kvalitetsarbete är vidare gemensam för både gymnasie- och gymnasiesärskolan, och rektorns analys av gymnasiesärskolans elevers resultat behöver lyftas fram tydligare. Därför ligger fokus för rektorns pedagogiska utvecklingsarbete och för lärarnas kompetensutveckling inte heller på vad som kan hjälpa gymnasiesärskolans elevgrupp att utvecklas så långt som möjligt utifrån sina individuella förutsättningar.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn efter en bred och för skolformen anpassad uppföljning gör en utökad analys så att den även omfattar undervisningens genomförande och lärarnas förutsättningar, i syfte att kunna sätta in träffsäkra förbättringsåtgärder. Rektorn behöver hitta arbetssätt som möjliggör bedömningar av kvaliteten på undervisningen i gymnasiesärskolan och inte grunda sina beslut enbart på personalens uppfattningar av undervisningens kvalitet. Exempelvis kan strukturerade lektionsobservationer genomföras i verksamheten av rektorn eller en av rektorn utsedd person. Genom att följa upp dessa lektionsobservationer kan rektorn på så sätt få fatt i vilka kompetensutvecklingsbehov som lärarna har för att bedriva undervisning för elever med intellektuell funktionsnedsättning. Skolinspektionen vill lyfta vikten av att lärare som undervisar på gymnasiesärskolan har fördjupade kunskaper om hur intellektuell funktionsnedsättning påverkar inläringen, samt om vilka hjälpmedel och pedagogiska strukturer som kan underlätta och stödja eleverna vid gymnasiesärskolan i deras kunskapsprogression.

Undervisning

Författningsstöd

Gymnasiesärskola:

Utbildningens syfte: 1 kap. 4 § skollagen.

Elevers utveckling mot målen: 3 kap. 2 § skollagen.

Gymnasiesärskolans utformning och syfte: 18 kap. 2 och 8 §§ skollagen och 4 kap. 1 a § gymnasieförordningen (2010:2039).

Lgys11, 1 Skolans värdegrund och uppgifter, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1

Kunskaper, 2.2 Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.4

Utbildningsval - arbete och samhällsliv och 2.6 Rektorns ansvar.

Skolinspektionens bedömning

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att utvecklas så långt som möjligt, men utvecklingsområden finns.

Sammanfattande motivering

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är att undervisningen innehåller en variation mellan praktiska och teoretiska inslag, men att framförallt de teoretiska momenten inte alltid ligger på en för eleverna lämplig nivå. Eleverna på gymnasiesärskolan arbetar i flera fall med läromedel avsedda för andra skolformer, och de anpassningar de får ta del av visar på en svag medvetenhet om hur intellektuell funktionsnedsättning påverkar inläringen. Avsaknad av gemensamma strategier för hur struktur och syfte kan skapas för en lektion, i kombination med en hög andel enskilt arbete där eleverna görs beroende av lärarna för att komma vidare, leder till att eleverna inte ges förutsättningar att utveckla ett mer självständigt lärande eller lära tillsammans med andra.

Motivering

Undervisningen ligger inte alltid på en för eleverna lämplig nivå

Granskningen visar att undervisningen sett över dagen består av olika typer av uppgifter och aktiviteter som ger en god variation mellan praktiska och teoretiska inslag, men som inte alltid ligger på en för eleverna lämplig och anpassad nivå. Det framkommer av granskningen att lärarna på elevvårdskonferenserna har möjlighet att lyfta ifall en elev inte verkar klara av ett visst moment, och där diskutera hur de ska göra för att hitta rätt nivå. Lärarna har dock inga gemensamma strategier för hur undervisningen ska planeras för och anpassas efter gymnasiesärskolans elever. Exempelvis säger en lärare att hen alltid inleder sin kurs med diagnoser och kartläggningar av elevernas förmågor, medan en annan lärare säger att gymnasiesärskolans elever inte sticker ut i hens ämne och att hen får tänka på när hen sätter betyg vilken skolform det handlar om. En lärare tar upp att hen ibland arbetar med bilder och att skolan har tillgång till en bildstödsbank, och en annan lärare säger att hen ibland använder sig av enklare punktlister för elevernas arbete. Det framgår av skolans pedagogiska verksamhetsberättelse att vissa lärare arbetar med förenklade instruktioner, checklistor och med att skriva upp lektionens innehåll på tavlan vid lektionsstart till exempel. Under Skolinspektionens lektionsobservationer observeras dock inget användande av visuellt stöd för minnet eller andra hjälpmedel för att stödja elevernas arbetsminne och förenkla deras arbetsprocesser.

Vidare visar granskningen att den höga lärartätheten visserligen medger ett aktivt lärarstöd, men att detta stöd bitvis ges på ett sätt som begränsar elevernas möjlighet att utveckla ett mer självständigt lärande. Gymnasieskolan har en specialpedagogisk profil och undervisningen bedrivs i små grupper med hög lärartäthet. Det möjliggör för

eleverna att få mycket hjälp under lektionerna, vilket också noteras under lektionsobservationerna. Elever som glömmar vad nästa steg i arbetet är får med täta mellanrum påminnelser från lärarna om vad de ska göra. Eleverna har dock under de lektioner som observeras inte tillgång till arbetsschema med bilder eller annat stöd för minnet som kan ge dem förutsättningar att arbeta mer självständigt.

Det framgår vidare av lektionsobservationerna att eleverna i gymnasiesärskolan vid flera tillfällen arbetar med samma läromedel som eleverna som läser efter gymnasieskolans kursplaner, exempelvis i läsförståelse och matematik, utan att begrepp och uppgifter förklaras på ett förenklat sätt av lärarna. Representanter för huvudmannen tydliggör dock i intervju att eleverna på gymnasiesärskolan använder läromedel och arbetsmaterial anpassade för gymnasiesärskolan i vissa kurser, exempelvis i Hemkunskap, Arbetsmiljö och Engelska.

Av granskningen framkommer att elevhälsans representanter har olika bilder av sin roll gällande anpassningar för eleverna i gymnasiesärskolan. Elevhälsan beskriver i intervju att de förmedlar relevant medicinsk information om eleverna till lärarna och att anpassningar diskuteras med lärarna på elevvårdskonferenserna. En representant från elevhälsan uttrycker dock att elevhälsan inte lägger sig i lärarnas undervisning. En annan representant från elevhälsan påpekar att eleverna på gymnasiesärskolan läser mot ämnen och inte mot ämnesområden, och säger att hen anser att gymnasiesärskolans elever arbetar ungefär som eleverna på gymnasieskolan. Andra representanter lyfter dock gymnasiesärelavernas långsammare kognitiva processer och vikten av att se till varje individs profil och specifika behov. Elevhälsans representanter beskriver att skolan tidigare till exempel köpt in speciella datorprogram och haft kontakt med logoped kring elever som haft särskilda behov av det, men säger att det i dagsläget inte lyfts behov av något sådant kring eleverna på gymnasiesärskolan.

Eftersom undervisningen inte alltid anpassas efter gymnasiesärelavernas nivå och förutsättningar så bedömer Skolinspektionen att ett sådant arbete behöver utvecklas. Detta beskrivs vidare under avsnittet "Identifierat utvecklingsområde".

Eleverna jobbar i hög grad enskilt på lektioner som ofta saknar tydligt mål och syfte

Granskningen visar att det inte finns gemensamma arbetssätt för att inleda och avsluta en lektion, eller för att synliggöra vad som ska hända under lektionen och syftet med detta. Det framkommer av granskningen att lärarna lägger olika vikt vid att kommunicera med eleverna om lektionens innehåll, upplägg och tidsramar. Lektionerna inleds oftast med att eleverna sätter igång med enskilt arbete utan en gemensam inledning eller uppstart, och lektionerna avslutas på samma sätt med att

eleverna lämnar salen utan en gemensam avrundning eller sammanfattning. Under lektionsobservationerna noteras endast en lärare som inleder lektionen med att beskriva vad som ska göras och i vilken ordning. Av observationerna framgår dock att eleverna på gymnasiesärskolan oftast kommer igång med sitt arbete och är relativt aktiva under lektionen.

Vidare arbetar lärarna i varierad utsträckning med att tydliggöra syftet med olika aktiviteter. I intervju beskriver flera lärare hur de tar upp syftet och kopplar det till kursplanerna i inledningen av nya moment, och tillägger att de ofta förklarar syftet muntligt och enskilt för eleverna i gymnasiesärskolan. Lärarna visar medvetenhet kring vikten av eleverna förstår syftet med undervisningen. Under lektionsobservationer noteras dock endast en lärare som gör kopplingar till syftet med uppgiften i inledningen av en lektion, medan de flesta lärare inte lyfter detta alls.

Det framgår vidare av granskningen att eleverna i hög utsträckning arbetar enskilt med sina uppgifter utan att därmed ges möjlighet att utveckla sitt sociala samspel och lära av varandra. I observationer framgår att eleverna på gymnasiesärskolan arbetar sida vid sida med andra elever i undervisningsgruppen med sina individuella uppgifter, och kommunicerar vid behov med lärarna. Eleverna lyfter i intervju att detta är en bekant arbetsform för dem men att de kan få arbeta tillsammans i par ibland, exempelvis när de arbetar i köket. I intervju ger lärarna exempel på att eleverna arbetar gemensamt när de är med och ordnar firande av högtider och deltar i att planera och genomföra skolans årliga marknad. Inga konkreta exempel ges dock på hur eleverna får samarbeta kring en gemensam uppgift i undervisningen och därmed ges tillfälle att lära av varandra.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn tillsammans med lärarna utformar undervisningen så att den ligger på en för eleverna anpassad och lämplig nivå som möjliggör för eleverna att utvecklas så långt som möjligt.

Granskningen visar att undervisningen inte anpassas på en lämplig nivå för elever med intellektuell funktionsnedsättning. Det finns därmed en risk både för att elever inte kan tillgodogöra sig undervisningen och att elever inte ges tillräckliga utmaningar så att de kan utvecklas så långt som möjligt efter sina förutsättningar. Lärartätheten som lyfts fram av skolan som en viktig form av stöd ges inte alltid på ett sätt som gynnar elevernas förmåga till självständigt arbete då eleverna blir alltför beroende av lärarna. Eleverna får därmed inte möjlighet att utveckla strategier eller använda verktyg som

de kan ha nytta av i framtida studier eller arbetsliv. Elevhälsans kompetenser har olika bilder av behoven av anpassningar och vad deras roll är i arbetet för att elever i gymnasiesärskolan ska ges en undervisning på lämplig nivå.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn leder och organiserar för att undervisningen bedrivs på en för eleverna lämplig nivå så att eleverna både ges nödvändiga anpassningar men också får rätt utmaningar. Systematiska kartläggningar av elevernas kunskapsnivåer och progression är avgörande för att lärarna ska hamna rätt i undervisningen, liksom att de elever som behöver får hjälp att utveckla sin kommunikationsförmåga för att lärarna ska kunna avgöra elevernas faktiska kunskapsnivå. Rektorn behöver se till att lärarna får kunskaper om vad som kan utgöra bra strategier och verktyg för elever med intellektuell funktionsnedsättning för att stödja deras arbetsminne och för att de ska kunna arbeta mer självständigt. Exempelvis kan det handla om tydliga arbetsscheman med bilder eller fotografier, visuellt material, förenklade instruktioner och uppgifter och läromedel anpassade efter gymnasiesärskolans kursplaner. Detta kan ge lärarna vägledning i hur de kan hjälpa eleverna utan att ge dem för mycket stöd på bekostnad av deras egen utveckling eller för lite stöd så att de inte klarar av sina uppgifter. I detta arbete kan elevhälsan med fördel involveras, samt extern kompetens vid behov. Statens Specialpedagogiska Skolmyndighet kan utgöra ytterligare en källa till stöd och information.

Social gemenskap, aktivt deltagande och trygghet

Författningsstöd

Utbildningens utformning och syfte samt hänsyn till barnets bästa: 1 kap. 4–5 och 10 §§ skollagen.

Elevers utveckling mot målen: 3 kap. 2 § skollagen.

Trygghet och målinriktat arbete mot kränkande behandling: 5 kap. 3 §, 6 kap. 6–8 §§ skollagen.

Gymnasiesärskolans syfte: 18 kap. 2–3 §§ skollagen.

Mentor: 18 kap. 19 a § skollagen.

Lgys11, 1 Skolans värdegrund och uppgifter, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Kunskaper, 2.2 Normer och värden, 2.3 Ansvar och inflytande, 2.4 Utbildningsval - arbete och samhällsliv och 2.6 Rektorns ansvar.

Skolinspektionens bedömning

Skolan arbetar i hög utsträckning för att eleverna ska delta i samhällslivet och uppleva trygghet.

Sammanfattande motivering

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är att skolan medvetet och aktivt arbetar för att ge eleverna en bild av viktiga samhällsfunktioner och utveckla förmågor som krävs för att kunna delta i samhällslivet. Det finns vidare väl fungerande rutiner för att organisera det arbetsplatsförlagda lärandet och följa upp elevernas lärande där, samt för att främja elevernas sociala relationer och trygghet i och utanför skolan.

Motivering

Eleverna ges goda förutsättningar till ett aktivt deltagande i samhällslivet

Granskningen visar att skolan ger eleverna goda förutsättningar till ett aktivt deltagande i yrkes- och samhällslivet genom studiebesök, arbetsplatsförlagt lärande och information om sådant eleverna behöver för att leva och verka i en digitaliserad vardag. Det framkommer av granskningen att skolan genomför en rad studiebesök som syftar till att ge eleverna en bild av samhällets olika funktioner, exempelvis besök på en domstolsförhandling, partiledardebatt i kommunen, besök i moskéer och kyrkor, samt på Ungdomsmottagningen, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen.

Skolans studie- och yrkesvägledare (SYV) bedriver tillsammans med lärarna som är ansvariga för det arbetsplatsförlagda lärandet (APL) ett systematiskt arbete för att ge eleverna på gymnasiesärskolan erfarenheter av arbetslivet. Eleverna gör praktik en eller två dagar i veckan under hela studietiden, och varierar mellan olika praktikplatser. SYV beskriver i intervju hur hen tillsammans med undervisande lärare tittar på olika alternativa praktikplatser i närområdet, och sedan tillsammans med eleverna väljer ut arbetsplatser som eleverna får prova ut under en period innan praktiken inleds. Läraren med ansvar för den kurs som APL:en genomförs i har sedan kontakt med elevens handledare på arbetsplatsen för att handledaren ska förstå innehållet i kursen och vad eleven ska göra. Handledaren dokumenterar sedan elevens arbetsinsatser i en mall som skolan tillhandahåller. Eleverna uppger i intervju att de känner sig trygga på sina praktikplatser och vet vad de ska lära sig, även om de säger att det ofta kan vara för lite att göra.

SYV bedriver även ett väl planerat arbete för att förbereda eleverna för fortsatt utbildning. I intervju med SYV framkommer att SYV i år tre brukar ta upp hur utbildningssystemet ser ut, vad eleverna behöver för att kunna jobba med ett visst yrke och hur normer kan påverka vad eleverna söker till. SYV uppger även att skolan har ett mycket gott samarbete med Arbetsförmedling och LSS-handläggare i elevernas hemkommuner för att försäkra sig om elevernas fortsatta sysselsättning efter avslutad skolgång.

Vidare framgår av granskningen att frågor om källkritik, jämställdhet, relationer och sexualitet medvetet lyfts inom flera ämnen och samtliga årskurser. Skolan har ett samarbete med den lokala polisen som besöker skolan varje år för att informera om frågor som exempelvis regler för bildhantering i sociala medier och lagen om samtycke i relationer, samt konsekvenser av att bryta mot dessa. Samtliga elever i gymnasiesärskolan har kursen digital kompetens i sina studieplaner, för att ytterligare förstärka kunskaper som är viktiga för att kunna navigera i ett digitaliserat samhälle.

Skolan arbetar aktivt med att skapa trygghet och social gemenskap

Granskningen visar att det pågår ett aktivt arbete med att skapa trygghet på skolan och främja social gemenskap även utanför den egna undervisningsgruppen. Det framkommer av granskningen att skolan genomför flera aktiviteter för hela skolan i syfte att eleverna ska lära känna varandra och hitta olika konstellationer att umgås i. I intervju beskriver lärarna att samtliga på skolan i början av höstterminen varje år åker på en lägervecka där eleverna provar på olika aktiviteter som bland annat paddling, luftgevärsskytte, slöjd, spelar musik och deltar i olika teater- och samarbetsövningar. Skolan erbjuder även seglingsutflykter och fjällvandring där elever från olika årskurser och program träffas, samt ordnar gemensamma firanden av högtider och en årlig marknad där eleverna är med och säljer sådant de tillverkat under året. Ytterligare exempel är att det finns en teatergrupp som sätter upp föreställningar tillsammans och en kör som är öppen för all skolpersonal och elever. Lärarna betonar i intervju att det är en liten skola och att det är viktigt att eleverna får träffa varandra på olika sätt och ges möjlighet att utveckla sitt sociala samspel. I intervju med rektorn framkommer att rektorn lägger stor vikt vid att sätta ihop undervisningsgrupper som kan fungera socialt tillsammans, och att rektorn även har kontakt med kommunens resurscentrum för att erbjuda stöd med fritidsaktiviteter för en av eleverna på gymnasiesärskolan som är i behov av det.

Det framgår vidare att det pågår ett förebyggande och främjande arbete för att skapa trygghet för eleverna på skolan. Tryggheten kartläggs genom enkäter och kompletterande trygghetsvandringar, och följs upp regelbundet av lärarna och rektorn. Utifrån vad som framkommer i kartläggningen genomför skolan aktiviteter som exempelvis att lärarna arbetar med värdegrundsfrågor eller konflikthantering på "Klassens timme". Eleverna har även varsin mentor som de äter lunch med minst en gång i veckan, och mentorn kan då ställa frågor om mående och trivsel och fånga upp elevens eventuella behov. Skolan har satt in främjande och förebyggande åtgärder i form av till exempel att all pedagogisk personal på skolan är schemalagda som rastvakter och rör sig då runt skolans område och samtalar med elever som verkar ensamma, samt ser till att alla elever blir hämtade på eftermiddagarna.

Bedömning och betyg

Författningsstöd

Gymnasiesärskola:

Likvärdig utbildning och rektors ansvar: 1 kap. 9 §, 2 kap. 9 och 10 §§ skollagen.

Elevers utveckling mot målen och arbete med extra anpassningar och särskilt stöd:

3 kap. 3, 5 och 7 §§ skollagen.

Gymnasiesärskolans utformning och syfte: 18 kap. 2 §, 19 kap. 22–25, 27 §§ skollagen.

Mentor, utvecklingssamtal och individuell studieplan: 18 kap. 19 a och 20 §§ och 19 kap. 26 § skollagen.

Betygsättning och gymnasiesärskolebevis efter nationellt program: 18 kap. 22–24 och 26–26 a §§, 8 kap. 22 a–22 c §§ gymnasieförordningen.

Lgys11, 1 Skolans värdegrund och uppgifter, En likvärdig utbildning, Kunskaper och lärande, 2.1 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.4 Utbildningsval - arbete och samhällsliv, 2.5 Bedömning och betyg och 2.6 Rektorns ansvar.

Skolinspektionens bedömning

Skolan bedriver i flera delar ett kontinuerligt bedömningsarbete i syfte att stärka elevernas kunskapsutveckling och höja lärarnas bedömarkompetens, men utvecklingsområden finns.

Sammanfattande motivering

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är att lärarna regelbundet följer upp elevernas progression och återkopplar till dem på ett anpassat sätt. Det förekommer att lärare använder uppföljningen som ett verktyg för att anpassa sin undervisning, men det sker inte systematiskt på ett sätt som omfattar samtliga lärare. Rektorn har heller inte organiserat tillfällen för lärarna att gemensamt sätta sig in i gymnasiesärskolans kursplaner och betygsriterier i syfte att säkerställa att bedömning och betygsättning sker på ett likvärdigt sätt.

Motivering

Lärarna bedömer elevernas progression och återkopplar till dem

Granskningen visar att lärarna fortlöpande följer upp och bedömer elevernas skolarbete och regelbundet återkopplar till dem på ett anpassat sätt. Det framkommer av granskningen att lärarna bedömer och dokumenterar elevernas progression löpande, och använder sig av elevvårdskonferenserna för att dela information med

varandra om vad de sett i elevernas arbete på sina respektive lektioner. Hur återkopplingen ser ut kan skilja sig något mellan teoretiska och praktiska ämnen, men det sker i huvudsak muntligen under lektionstid. Under en lektionsobservation framgår exempelvis att en lärare ger enskild feedback till varje elev, där eleverna får veta vad som fungerar bra i deras texter och vad de kan tänka på att utveckla nästa gång. Ytterligare exempel på återkoppling är att eleverna två gånger om året har utvecklingssamtal där de träffar sina undervisande lärare och får en lägesrapport. Inför utvecklingssamtalen förbereder lärarna ett skriftligt underlag, och under det senaste året har den framtidsytande delen om vad eleverna kan göra för att utvecklas vidare förstärkts i det dokumenterade underlaget. Det finns även skriftliga underlag för att dokumentera och bedöma elevernas progression på deras arbetsplatsförlagda lärande, och fungerande rutiner och ansvarsfördelning för att göra detta.

Granskningen visar vidare att lärarna gör vissa Anpassningar i undervisningen utifrån den bedömning som de har gjort av eleverna. I intervju med lärarna framkommer att lärarna efter en bedömning vid läsårets start såg att de lagt undervisningen på en för hög nivå för eleverna och därför fick justera inför nästa moment. Lärarna lyfter att de hela tiden utgår ifrån elevernas individuella studieplaner för att säkerställa att eleverna får den undervisning de ska ha.

Lärarnas samverkan i bedömningsfrågor saknar fokus på särskolans betygssystem

Granskningen visar att det förekommer samplanering och sambedömning i vissa ämnen, men att rektorn inte organiserat för något gemensamt tillfälle för lärarna att sätta sig in i gymnasiesärskolans kursplaner och betygskriterier och skapa samsyn kring dessa. Det framkommer av granskningen att skolan har ämnesövergripande så kallad periodundervisning, där lärarna i de ämnen som ingår samplanerar och även sambedömer elevernas arbete efteråt. I intervju uttrycker en lärare att hen utöver detta haft en diskussion med sina ämneskollegor om betygskriterierna och värdeorden i gymnasiesärskolans kursplaner, men det framgår också att det aldrig har skett i ett forum där samtliga lärare deltagit. Rektorn säger i intervju att det finns en medvetenhet hos lärarna om att bedömningen skiljer sig åt mellan gymnasieskolans kursplaner och gymnasiesärskolans kursplaner, men att detta är ett utvecklingsområde för skolan. Det framgår vidare att lärarna inte heller har något samarbete i bedömningsfrågor med andra gymnasiesärskolor.

Eftersom rektorn inte ger lärarna förutsättningar att utveckla sin bedömarkompetens kring gymnasiesärskolans styrdokument så bedömer Skolinspektionen att ett sådant arbete behöver utvecklas. Detta beskrivs vidare under avsnittet "Identifierat utvecklingsområde".

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer

Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn leder och organiserar tillfällen för att samtliga lärare ska få möjlighet att sätta sig in i styrdokumentet för gymnasiesärskolan i syfte att utveckla sin bedömarkompetens, öka samsynen kring betygskriterierna och kravnivåernas innebörd, och utveckla undervisningen efter detta.

Granskningen visar att elevernas kunskapsutveckling fortlöpande bedöms samt att eleverna överlag får en framåtsyftande och för dem anpassad återkoppling, men att lärarna inte gemensamt utvecklat sin bedömarkompetens om gymnasiesärskolans betygskriterier. Det sker viss samverkan kring frågor som rör gymnasiesärskolans betyg och bedömning mellan vissa lärare som undervisar i samma ämne, men det saknas forum där samtliga lärare utvecklar sin bedömarkompetens tillsammans och arbetar för ökad likvärdighet. Det framkommer vidare att det varierar hur mycket lärarna använder sina bedömningar för att anpassa och utveckla undervisningen.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn kartlägger hur väl samverkan kring bedömning och betygsättning av gymnasiesärskolans elever fungerar i praktiken, och utifrån det organiserar för en struktur som möjliggör en utveckling av samtliga lärares bedömarkompetens. Denna samverkan bör ha en gemensam utgångspunkt i styrdokumentet för gymnasiesärskolan som anger mål och syfte med undervisningen, för att sedan leda till en diskussion om betygskriterier och värdeord för att främja en likvärdig bedömning. Arbetet med att skapa samsyn kring bedömning och betygsättning behöver också leda vidare till ett arbete med att utveckla planeringen av uppgifter och genomförandet av undervisningen för eleverna på gymnasiesärskolan.

Huvudmannens styrning och stöd

Författningsstöd

Gymnasiesärskola:

Huvudmannens ansvar att för en likvärdig utbildning som uppfyller syftet och tar hänsyn till barnets bästa: 1 kap. 4 och 9–10 §§, 2 kap. 8–8 a §§ skollagen.

Kompetens för rektor, lärare och elevhälsa: 2 kap. 11–13, 18, 25 och 29 §§ skollagen (undantag finns i 2 kap. 27 §§ Förordning [2011:326] om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare).

Ansvar för kompetensutveckling, flexibilitet, lokaler och utrustning: 2 kap. 34–36 §§, 18 kap. 3 § skollagen, 4 kap. 12 och 13 §§ gymnasieförordningen.

Systematiskt kvalitetsarbete huvudmannanivå: 4 kap. 3 och 8 §§ skollagen.

Lgys 11, 1 Skolans värdegrund och uppgifter, Varje skolas utveckling. 2.1 Kunskaper, 2.4 Utbildningsval - arbete och samhällsliv och 2.6 Rektorns ansvar.

Skolinspektionens bedömning

Huvudmannen stödjer i hög utsträckning skolenhetens arbete med att ge eleverna en god och likvärdig utbildning.

Sammanfattande motivering

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är att huvudmannen genom att aktivt delta i skolans verksamhet skapar sig en god bild av verksamhetens kvalitet, både vad gäller styrkor och utvecklingsområden. Huvudmannen arbetar långsiktigt med att ge förutsättningar för undervisningen genom att möjliggöra kompetensutveckling för personalen och säkerställa att lokaler och annan utrustning är tidsenliga och behovsanpassade. Vidare ger huvudmannen stöd till rektorn i form av regelbundna avstämningar och möjligheter till kompetensutveckling, samt arbetar för att stärka kontakterna mellan skolan och lokalsamhället.

Motivering

Huvudmannen arbetar långsiktigt och systematiskt för att utveckla verksamheten

Granskningen visar att huvudmannen bildar sig en god uppfattning om verksamhetens kvalitet, och bidrar långsiktigt och systematiskt till att utveckla den. Det framkommer av granskningen att huvudmannens representanter själva arbetar inom skolan i olika roller, vilket ger dem möjlighet att skapa sig en god bild av nuläget och verksamhetens behov. Rektorn uppger i intervju att två av huvudmannens representanter även sitter med i den pedagogiska referensgrupp på skolan som arbetar med olika utvecklingsfrågor. I huvudmannens långsiktiga arbete ingår ett arbete med att planera för en utbyggnad av skolans trä- och textilslöjdslokaler. Rektorn beskriver att huvudmannen även verkar för att utveckla lärarnas digitala kompetens och elevernas tillgång till digitala läromedel. Det framgår vidare av granskningen att det finns fungerande rutiner för huvudmannen att utreda anmälningar om kränkande behandling och inkomna klagomål.

Huvudmannen ger stöd till rektorn

Granskningen visar att huvudmannen har regelbunden dialog med rektorn och erbjuder rektorn stöd i att leda och utveckla utbildningen, exempelvis i form av rektorsutbildning, rektorslyftet och skolchefsutbildning. Det framkommer av granskningen att huvudmannen träffar rektorn vid formella styrelsemöten tre gånger om året för att diskutera verksamhetens nuläge och utveckling, och att gymnasiesärskolan då är en stående punkt på dagordningen. Då huvudmannens

representanter som nämnts själva arbetar inom skolan ges utöver dessa möten även möjligheter till informella fortlöpande avstämningar. I intervju uppger rektorn att hen får stöd av huvudmannen och att de har ett gott samarbete. Rektorn ingår i ett nätverk med andra rektorer som rektorn själv har organiserat för. I övrigt arbetar huvudmannen aktivt för att gynna skolans kontakter med omgivande samhälle.

På Skolinspektionens vägnar

Sofia Granberg
Beslutsfattare

Maria Hermansson
Föredragande

I handläggningen av ärendet har även utredare Tina Bröms medverkat.

Bilaga 1: Underlag

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Tolv lektionsobservationer.
- En gruppintervju med elever.
- En gruppintervju med lärare.
- En gruppintervju med skolans elevhälsa.
- En intervju med rektorn.
- En digital intervju med representanter för huvudmannen.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska värdera vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden, respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal kriterier. Dessa kriterier beskriver mer i detalj vad som ska utredas för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder och styr rektorn skolans utveckling och skapar en ändamålsenlig organisation? Inom detta område granskas hur rektorn arbetar med uppföljning, analys och förbättringsåtgärder och hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att utvecklas så långt som möjligt? I detta område granskas om undervisningen är varierad och stimulerande samt om den är strukturerad.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning arbetar skolan för att eleverna ska delta i samhällslivet och uppleva trygghet? I detta område granskas hur skolan arbetar med social delaktighet och att skapa trygghet.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning bedrivs ett kontinuerligt bedömningsarbete i syfte att stärka elevernas kunskapsutveckling och höja lärarnas bedömarkompetens? I detta område granskas hur skolan arbetar med fortlöpande bedömning och samverkan i bedömningsarbetet.

Bedömningsområde 5: I vilken utsträckning stödjer huvudmannen skolenhetens arbete med att ge eleverna en god och likvärdig utbildning? I detta område granskas huvudmannen som självständig aktör, om det sker ett långsiktigt och systematiskt utvecklingsarbete, huvudmannens behovsanpassade stöd till rektor och om det sker en samverkan mellan skolformer och det omgivande samhället.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter

Novalisgymnasiet är en gymnasiesärskola som erbjuder programmen för estetiska verksamheter, hotell, restaurang och bageri samt hantverk och produktion. Huvudman för skolan är Stiftelsen Novalis. Skolan hade vid tiden för Skolinspektionens besök fyra elever.

Skolinspektionen besökte skolenheten den 14-15 februari 2023. Digital intervju genomfördes med representanter för huvudmannen den 16 februari 2023. Besöket och intervjuerna genomfördes av Maria Hermansson och Tina Bröms.